

SPODBUJANJE OTROKOVE SAMOREGULACIJE in RAZVOJ IZVRŠILNIH FUNKCIJ

Osmisliti in analizirati lasten potek učenja je osnovni cilj, ki si ga kot strokovna delavka (pedagoginja) v Posvetovalnici za učence in starše Novo mesto zadam na samem začetku individualnih srečanj z otrokom. Moj namen je spodbuditi in motivirati otroka, da samouravnava in samousmerja lastno učenje (v šoli in doma). Otrok mora vedeti, da je npr. potrebno določeno nalogo končati v nekem razumnem času, kako doseči cilj, spremljati mora sebe pri reševanju učne naloge in vrednotiti lasten napredek. Hoteti (želeči) mora uporabljati strategije in verjeti v to, da je sposoben uporabljati različne strategije. Znati se mora »poslušati« in se dobro (s)poznati.

Po temeljitem in podrobnem individualnem razgovoru z otrokom o lastnem procesu učenja ga povabim k reševanju vprašalnikov, ki analizirajo, »izražajo« in »merijo« otrokova močna in šibka področja učenja, učne navade (VUN), izvršilne funkcije... Po pridobljenih rezultatih (analizi odgovorov) otrok ozavešči in osmisli prednosti, pa tudi pomanjkljivosti v procesu učenja (v šoli in doma). Sledi načrtno ozaveščanje pozitivnih dejavnikov, ki pripomorejo k izboljšanju učenja in izdelava načrta uvajanja sprememb, ki jih želi vpeljati na svoje učno področje. Vsak, ki se zaveda in priznava prednosti in pozitivnosti uspešnega obvladovanja samoregulacijskih veščin, k njim pristopi sistematično, načrtno in dosledno. Želi izboljšati svoje celostno funkcioniranje v procesu učenja: uspešno načrtovati čas in način učenja, vzdrževati pozornost, obvladovati čustva, uriti spomin, prilagajati učne strategije, si postavljati realne cilje, znati opisati lasten proces učenja... Z otrokom izdelava načrt učenja, ki vključuje navedene izvršilne funkcije in soustvarjalno pristopiva k oblikovanju osebnih pristopov in pogledov na učenje. Sledi redno in sprotno reflektiranje in evalviranje sprememb, učinkov, rezultatov... Otrok je ob pozitivnih učinkih in spodbudnih povratnih informacijah motiviran za nadaljnje načrtno razvijanje samoregulacijskih veščin. Nauči se samokontrole in uravnovešanja lastnega procesa učenja. To počne ciljno, če in kadar »vidi« smisel, napredek in učinek. Učni rezultati in zadovoljstvo so glavni kriteriji in merilo, ki otroka obdržijo na poti razvoja samoregulacijskih veščin. Ob tem pa potrebuje smernice in vodenje pedagoške osebe, ki ji zaupa in h kateri se obračajo po nasvete in pomoč. Razvoj samoregulacijskih spretnosti in možnosti ne poteka avtomatično (z dozorevanjem). Potreben je sistematičen razvoj teh. Poteka skozi opazovanje, posnemanje, usmeritve, ki jih otroku omogoča in ponudi starš, učitelj, vzgojitelj, šolska svetovalna služba.... Prav na tem delu in odnosu z otrokom sloni tudi moje poslanstvo v Posvetovalnici.

Samoregulacija se nanaša na številne in kompleksne procese, ki otroku omogočajo, da se primerno odziva na svoje okolje (Bronson 2000).

To, kar otrok zaznava, tj. sliši, vidi, okuša, vonja, otipa ..., se mora naučiti evalvirati in primerjati s tem, kar že ve oz. že pozna. Ko se otrok sreča z novimi informacijami, izbira med različnimi možnimi načini svojega odzivanja, in to s pomočjo samoregulacijskih veščin.

Otroku pomagajo, da izkušnjo »prevede« v informacijo, informacijo pa nato uporabi za regulacijo mišljenja, kot tudi za regulacijo čustev in vedenja (Blair in Diamond, 2008).

Samoregulacija zajema različna področja. Otroka je potrebno (s)poznati celostno. Čustvena, kognitivna in vedenjska in samoregulacija so zelo povezane veščine in imajo močan medsebojni vpliv.

Samoregulacijske veščine se razvijajo postopoma. Med odraščanjem začne večina otrok uporabljati samoregulacijske veščine samostojno, brez pomoči odraslih. To pomeni, da postopoma razvijejo veščine, s katerimi regulirajo nove informacije, urijo spomin, izbirajo primeren odziv, vzdržujejo budno pozornost, uspešno načrtujejo čas in oblikujejo lastne strategije učenja... Naučijo se obvladovanja in nadzora čustvenih in vedenjskih situacij in reakcij.

Za razvoj samoregulacijskih veščin potrebujejo otroci veliko priložnosti in izkušenj ter interakcij z odraslimi in kompetentnimi vrstniki.

Mateja Petric, univ.dipl.pedag.

Posvetovalnica za učence in starše Novo mesto

Članek je bil objavljen v časopisu Dolenjski list, priloga Živa, april, 2016